

Minister Infrastruktury

Znak pisma: DGWiŻŚ-6.0530.3.2023.JM
Warszawa, 27 kwietnia 2023

Pan

ZAWIADOMIENIE O SPOSOBIE ZAŁATWIENIA PETYCJI

Na podstawie art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach (Dz.U. z 2018 r. poz. 870) nawiązując do złożonej przez Pana petycji z dnia 20 marca 2023 r. zawierającej postulat dotyczący własności wód powierzchniowych płynących oraz kwestii regulacji koryt rzecznych oraz zmian ustawowych w kontekście miejsca bytowania licznych gatunków organizmów żyjących w wodach, przedstawiam poniżej stanowisko w sprawie.

Cieki naturalne, jak wskazuje definicja zawarta w art. 16 pkt 5) ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. - Prawo wodne (Dz. U. z 2022 r., poz. 2625) zwanej dalej „ustawą”, to rzeki, strugi, strumienie i potoki oraz inne wody płynące w sposób ciągły lub okresowy naturalnymi lub uregulowanymi korytami.

Ustawa określa (vide art. 22 Prawa wodnego), że wody śródlądowe to wody w ciekach naturalnych, w źródłach, z których cieki te biorą początek, jeziorach oraz innych naturalnych zbiornikach wodnych o ciągłym lub okresowym naturalnym dopływie lub odpływie wód powierzchniowych a także w sztucznych zbiornikach wodnych usytuowanych na wodach powierzchniowych płynących oraz w kanałach.

Należy podkreślić, że odrębnym przedmiotem własności (Skarbu Państwa) są wody płynące, a odrębnym grunty nimi pokryte. Przez grunty pokryte wodami, zgodnie z treścią ustawy (art. 16 pkt 16), należy rozumieć grunty tworzące dna i brzegi cieków naturalnych, jezior oraz innych naturalnych zbiorników wodnych w granicach linii brzegu, a także grunty wchodzące w skład sztucznych zbiorników wodnych, stopni wodnych oraz jezior podpiętrzonych, będące gruntami pokrytymi wodami powierzchniowymi przed wykonaniem urządzeń piętrzących. Tak zdefiniowane grunty pokryte wodami powierzchniowymi płynącymi stanowią, z mocy samego prawa, własność Skarbu Państwa.

Mając powyższe na uwadze, i odnosząc się do treści Pana wniosku, należy wskazać, że wody płynące (wraz z gruntem po którym płyną) są co do zasady od źródła do ujścia własnością Skarbu Państwa. Bez znaczenia dla praw właścicielskich będą realizowane na ciekach inwestycje, o ile nie doprowadzą one do zmian trasy cieków.

Odmienne stan będzie się kształtować w sytuacjach, w których wody powierzchniowe płynące zostaną ujęte w kanały (sztucznie wykonane koryta) lub też zostaną podpiętrzone na skutek realizacji budowli inżynierskich. W takich sytuacjach - woda pozostaje nadal własnością Skarbu Państwa, natomiast grunt pod urządzeniem i samo urządzenie może być własnością innych niż Skarb Państwa podmiotów. Analogiczna sytuacja dotyczy gruntu zajętego przez wody w wyniku dokonania sztucznego piętrzenia.

Odnosząc się do kwestii urządzeń wodnych (rowów, w tym rowów melioracyjnych), to w ich przypadku wody, które są przez te urządzenia prowadzone, nie stanowią wód powierzchniowych płynących w rozumieniu ustawy Prawo wodne. Zgodnie z definicją legalną, rowy to sztuczne koryta prowadzące wody w sposób okresowy lub ciągły, o szerokości w dnie przy ich ujściu mniejszej niż 1,5 m. Natomiast te urządzenia, które przy ujściu posiadają szerokość dna powyżej 1,5 m, zgodnie z ustawą Prawo wodne są zaliczane do kanałów.

Zarówno kanały, jak i rowy stanowią urządzenia wodne służące kształtowaniu zasobów wodnych lub korzystaniu z tych zasobów. Są i były one wykonywane w ramach aktualnych potrzeb gospodarowania wodami, w oparciu o naturalne warunki hydrologiczne, zgodnie z istniejącym ukształtowaniem terenu, docelowym sposobem korzystania z wód, itp. W przypadku rowów, woda znajdująca się w tych urządzeniach nie jest śródlądową wodą powierzchniową, zaś woda znajdująca się w kanałach może stanowić śródlądową wodę powierzchniową płynącą, ale nie w każdym przypadku - zależy to od funkcji danego urządzenia i wód jakie prowadzi.

Jeśli zachodzą wątpliwości, co do charakteru wód powierzchniowych płynących w zakresie: czy mamy do czynienia z ciekim naturalnym, z rowem lub kanałem, gdyż nie jest możliwa jednoznaczna ocena w wyniku silnych zmian antropogenicznych, lub też przeciwnie, zmian renaturyzacyjnych, ustawa Prawo wodne przewiduje mechanizm ustalenia charakteru wód.

Zgodnie z treścią art. 219 ustawy, charakter wód ustala w drodze decyzji minister właściwy do spraw gospodarki wodnej w oparciu o przedłożoną przez wnioskodawcę dokumentację, która uwzględniać musi elementy hydromorfologiczne, analizy historyczne, itp. Mechanizm ustalania charakteru wód w drodze decyzji jest niezmiernie istotny, a sama decyzja w tym zakresie niesie za sobą bardzo istotne skutki prawne, w szczególności w kwestii prawa własności do gruntów pokrytych wodami płynącymi. Należy podkreślić, iż skutki decyzji ustalających charakter wód oddziałują na całą długość cieków i „normują” prawo własności do gruntów względem wielu podmiotów, które do momentu uprawomocnienia się decyzji legitymowały się prawem własności do gruntów - a przynajmniej ich własność wynikała z dokumentów korzystających z domniemań prawnych, które pozwalały na obrót tymi nieruchomościami.

Odnosząc się do kwestii regulacji koryt cieków lub wykonania nowych koryt cieków należy wskazać, że wszelkie działania w tym zakresie wymagają uzyskania odpowiednich decyzji administracyjnych, które wydawane są w oparciu o odpowiednio sporządzoną dokumentację i po dokonaniu jej dogłębnej analizy. Elementem podlegającym badaniu w procesie wydawania tego rodzaju pozwoleń są również dokumenty planistyczne w zakresie gospodarowania wodami, w tym mapy zagrożenia powodziowego, a także dokumenty planistyczne miast i gmin.

Proces wydawania decyzji w zakresie regulacji cieków, wykonywania urządzeń wodnych itp. jest ściśle regulowany przez ustawodawcę i ma zapewnić wdrażanie zasad zrównoważonego rozwoju, z jednej strony starając się zapewnić niepogorszony stan środowiska, z drugiej zaś, zabezpieczyć bezpieczeństwo obywateli i potrzeby gospodarcze państwa.

Odnosząc się do *meritum* Pana wniosku należy wyraźnie zaznaczyć, iż wszystkie wody

powierzchniowe płynące (jak już wyżej wspomniano) stanowią własność Skarbu Państwa od źródeł, aż do ich ujścia. Jest to stan usankcjonowany wejściem w życie ustawy z dnia 30 maja 1962 r. Prawo wodne (Dz. U. z 1962 r., Nr 34, poz. 158), która doprowadziła do nacjonalizacji wód płynących oraz gruntów pokrytych tymi wodami. Nie sposób jednakże pominąć, iż wnioskodawca zrównuje wodę znajdującą się w rowach ze śródlądowymi wodami płynącymi, co jest nieuprawnione i nie znajduje uzasadnienia w przepisach. Sugerowane przez Pana rozwiązanie, polegające na zaliczeniu do wód płynących wody znajdującej się w rowach skutkowałoby rozszerzeniem nacjonalizacji, jakiej dokonała ustawa Prawo wodne z 1962 r. i stanowiłoby znaczącą ingerencję w konstytucyjnie gwarantowane prawo własności. Ponadto, zaliczenie wody w rowach do zasobu wód powierzchniowych płynących miałoby również fundamentalny wpływ na obecny system zarządzania zasobami wodnymi.

Mając na uwadze powyższe ustalenia, organ uznaje brak zasadności wniosku, zwłaszcza w zakresie postulatu *de lege ferenda* - zaliczenia wody w rowach do śródlądowych wód płynących, co skutkowało by ingerencją w prawo własności dotychczasowych właścicieli tych gruntów (nacjonalizacja gruntów), a tym samym po stronie Skarbu Państwa powstał by obowiązek odszkodowawczy (art. 21 ust. 2 Konstytucji RP), co stanowiło by zbyt duże obciążenie dla finansów publicznych.

Z poważaniem

Z upoważnienia Ministra

Dokument podpisany elektronicznie przez:

Paweł Jabłoński

Zastępca Dyrektora Departamentu
Gospodarki Wodnej i Żeglugi Śródlądowej

